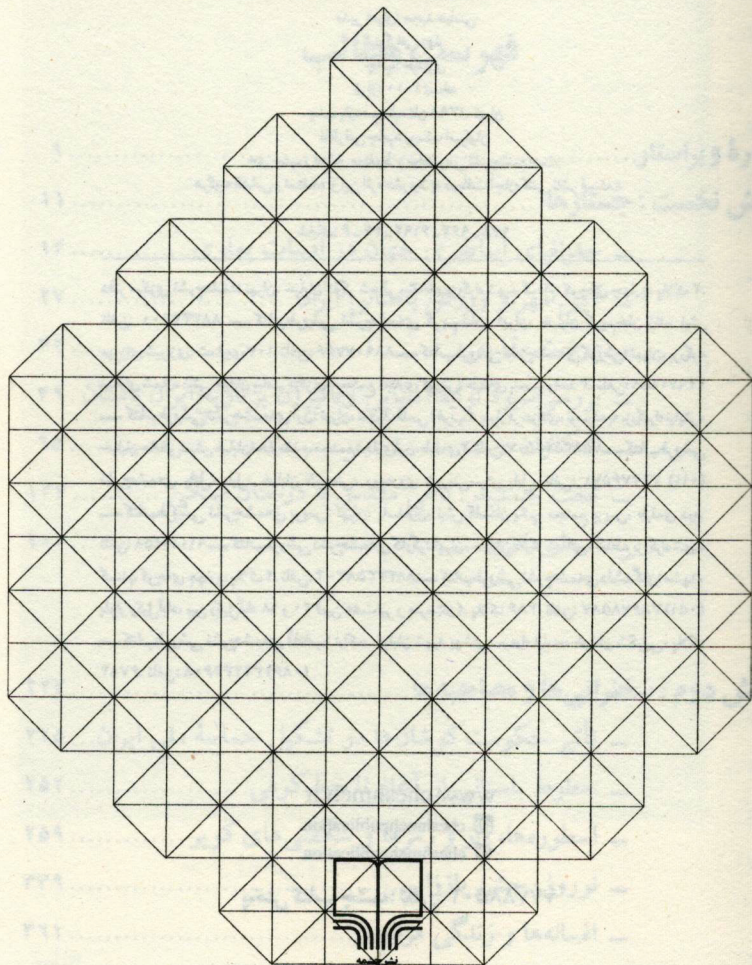

از اسطوره تا تاریخ

مهرداد بهار

فهرست مطالب

.....	۹	اشاره ویراستار.....	۷۶۷
.....	۱۱	بخش نخست: جُستارها.....	۷۶۷
.....	۱۳	— جغرافیای اساطیری جهان در ادبیات پهلوی.....	۷۷۲
.....	۲۷	— آیین مهر و ورزش باستانی ایران.....	۷۶۲
.....	۴۲	— درخت مقدس.....	۷۶۲
.....	۴۹	— بررسی شیوه تولید آسیایی و تأثیر آن بر تاریخ ایران باستان.....	۷۶۲
.....	۶۵	— اشکانیان.....	۷۶۲
.....	۱۳۴	— تخت جمشید: باغی مقدس با درختان سنگی.....	۷۶۲
.....	۲۰۰	— اشعار مانوی.....	۷۶۲
.....	۲۲۳	بخش دوم: سخنرانی‌ها و مصاحبه‌ها.....	۷۶۲
.....	۲۲۵	— تأثیر حکومت کوشان‌ها در تشکیل حماسه ملی ایران.....	۷۶۲
.....	۲۵۲	— خطوط باستانی از آغاز تا خط کوفی.....	۷۶۲
.....	۲۵۹	— اسطوره‌ها، راز و رمزها و شگفتی‌های کویر.....	۷۶۲
.....	۳۳۹	— نوروز، جشن باززایی.....	۷۶۲
.....	۳۶۱	— افسانه‌ها و زندگی مردم.....	۷۶۲
.....	۳۹۶	— اساطیر ایرانی در پهنه تلفیق فرهنگی آریایی - بومی.....	۷۶۲

- بخش سوم: نقدها و نظرها..... ۴۵۷
- سوگ سیاوش..... ۴۵۹
- دربارهٔ افسانه‌های شاهنامه و مشابه چینی آنها..... ۴۷۰
- آیین‌ها و افسانه‌های ایران و چین باستان..... ۴۷۷
- تاریخ جهان باستان..... ۴۹۷
- تاریخ ماد..... ۴۹۷
- پاسخ به چند پرسش در زمینهٔ تاریخ و ادبیات..... ۵۱۰
- استاد من هیننگ..... ۵۱۷
- یادی و یادگاری (دربارهٔ اخوان ثالث)..... ۵۱۹
- نکته‌ای چند دربارهٔ «چهل و چند سال با امید»..... ۵۲۲
- بهار، خانه و خانواده..... ۵۲۵
- کبوترها (خاطره‌ای از ملک‌الشعراء بهار)..... ۵۳۵
- سفر عیلامی..... ۵۳۹
- بیشتر: فرشتهٔ پرشکوه باران‌آور..... ۵۵۳

پیوست:

- اساطیر و حماسه‌های ایرانی..... ۵۵۹
- صنایع دستی..... ۵۷۸
- ویژگی‌های دین در روم و آسیای صغیر..... ۵۸۸
- تأثیر ادیان آسیایی در امپراتوری روم..... ۵۹۵
- نمادهای آیینی تخت جمشید..... ۶۰۱
- اقوام ایرانی در نجد ایران..... ۶۰۶
- از زندگی و زندگی‌نامه..... ۶۱۱

نمایه..... ۶۵۹

جغرافیای اساطیری جهان در ادبیات پهلوی *

درباره جغرافیای اساطیری جهان در ادبیات پهلوی اشاراتی هست. از همه دقیق تر و مفصل تر مطالبی است که در کتاب بندهش وجود دارد؛ جز آن، در گزیده های زاد اسپرم و مینوی خرد به اختصار و در روایات پهلوی و دیگر متن های پهلوی به این مطلب اشاراتی رفته است.

*

هرمزد، نخست، آسمان را از سر <خویش؟> آفرید^۱ و آنرا چون تخم مرغی ساخت^۲ و همه آفرینش مادی را در میان آن قرار داد.^۳ در روایات پهلوی آمده است که هرمزد خود نیز ساکن درون آسمان است.^۴ دومین آفرینش هرمزد آب بود که آنرا از اشک <خویش؟> آفریده.^۵ سومین آفرینش هرمزد زمین بود که آنرا هرمزد از پای <خویش؟> آفرید.^۶ زمین گرد، پهناور و بی نشیب و فراز، میان این آسمان بود.^۷ زمین را چون زرده تخم مرغ در میان آسمان آفرید که خود چون تخم مرغ است.^۸ نخست یک سوم این زمین را آفرید سخت چون سنگ. سپس یک سوم این زمین را از گرد آفرید. سدیگر یک سوم این زمین را نرم چون گل فراز آفرید.^۹ هرمزد گوهر کوهها را در دل زمین آفرید.^{۱۰} کوهها در آغاز هزاره هفتم آفرینش، هنگامی که اهریمن بر آسمان و زمین تاخت، و در اثر لرزشی که از این هجوم بر زمین رسید، از دل زمین بیرون آمدند.^{۱۱}

اما از این کره زمین، بنا به مطالب نامه های پهلوی، تنها نیمکره فوقانی آن